

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o povečanju energijske učinkovitosti z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami“

COM(2008) 241 konč.

(2009/C 175/16)

Evropska komisija je 13. maja 2008 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o povečanju energijske učinkovitosti z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami

COM(2008) 241 konč.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 10. novembra 2008. Poročevalec je bil g. HERNÁNDEZ BATALLER.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 449. plenarnem zasedanju 3. in 4. decembra 2008 (seja z dne 4. decembra) s 123 glasovi za, 3 glasovi proti in 21 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor meni, da bi moral biti trajnostni razvoj prednostni element politik EU. Eden izmed načinov za doseganje trajnostnega razvoja mora biti energijska učinkovitost, ki se nanaša na razvoj novih, alternativnih virov energije („obnovljivih“, „čistih“ ali „zelenih“) in v končni fazi na sprejetje ukrepov za boj proti podnebnim spremembam z zmanjšanjem emisij CO₂.

1.2 Sporočilo, ki ga je predstavila Komisija, je korak v to smer, saj priporoča spodbujanje nacionalnih in regionalnih programov za raziskave in tehnološki razvoj ter obravnava informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) kot sredstva za povečanje energijske učinkovitosti.

1.3 Odbor se strinja z mnenjem Komisije, da IKT na dva načina prispevajo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja. Prvič, raziskave, razvoj in inovacije v zvezi z njihovimi sestavnimi deli, opremo in storitvami bodo omogočili prihranek energije pri njihovi uporabi. Drugič, uporaba IKT na različnih gospodarskih področjih, tako na ravni proizvodnje kot tudi potrošnje, bo omogočila „dematerializacijo“ mnogih postopkov in zamenjavo fizičnih in materialnih izmenjav s spletnimi storitvami, kar bo tudi prispevalo k prihranku energije. Vendar Odbor meni, da je pomembno, da se varčevanje z energijo vključi v celoten proces proizvodnje in uporabe tehnoloških naprav in da se ne omeji samo na energijsko učinkovito porabo v življenjski dobi naprave.

1.4 V skladu s temi cilji želi Komisija s sporočilom začeti prvo fazo zbiranja informacij in analize pred objavo drugega sporočila, v katerem bo opredelila glavna področja delovanja ⁽¹⁾. Odbor kljub temu meni, da je nujno treba spodbujati ukrepe za srednje- in dolgoročno izboljšanje energijske učinkovitosti.

1.5 Pomemben dejavnik pri spodbujanju energijske učinkovitosti z vidika ponudbe je zamenjava opreme, ki je tehnološko zastarela ali je na koncu življenjske dobe, zaradi česar ima visoko porabo energije. Na evropski ravni je več kot 50 % električnih gospodinskih aparatov starih več kot 10 let in se jih lahko šteje kot energijsko neučinkovite. Pred pripravo direktiv na tem področju ali kot alternativa temu lahko Komisija spodbuja merila za industrijo, ki s podporo nacionalnih vlad in pomočjo organizacij potrošnikov in uporabnikov lajšajo pripravo načrtov za zamenjavo tovrstne opreme.

1.6 Odbor meni, da bi na primer uvedbo digitalne prizemne televizije v različnih državah članicah morali uporabiti kot priložnost za posodobitev sprejemnikov, tako da bi stare televizijske zaslone s katodnimi cevmi (CRT) zamenjali z zasloni s tekočimi kristali (LCD). Tako bi na primer na podlagi dogovorov s proizvajalci in organizacijami uporabnikov spodbujali izdelavo in prodajo integrirane opreme, ki zagotavlja interaktivnost in bi nadomestila nabavo dekodirnikov, ki se priključijo na analogne televizijske sprejemnike. Tehnične študije ugotavljajo, da televizijski sprejemniki CRT porabijo trikrat več energije kot sprejemniki LCD, energijska poraba v stanju pripravljenosti pa je lahko do 60 % višja.

⁽¹⁾ Primer tega predhodnega zbiranja informacij je nedavna študija Komisije z naslovom *The implications of ICT for Energy Consumption* (e-Business Watch, Study report n° 09/2008, http://www.ebusiness-watch.org/studies/special_topics/2007/documents/Study_09-2008_Energy.pdf).

1.7 Komisija lahko sprejme podoben pristop na drugih področjih, kot so električno omrežje (proizvodnja in distribucija), pametne stavbe in pametna razsvetljava. To vključuje razvoj elektronskega trgovanja z električno energijo in nove tehnologije proizvodnje in distribucije, sisteme za energetske upravljanje, merjenje in prikaz porabe energije za varčevanje z energijo v stavbah ter nove dosežke na področju pametne razsvetljave – notranje, zunanje in obcestne – z uporabo svetlobnih virov, ki se elektronsko prilagajajo okolju in potrebam po razsvetljavi.

Znano je na primer, da se pri proizvodnji in razvoju računalnikov porabi trikrat več energije kot v času njihove življenjske dobe. Treba je upoštevati tudi visoko porabo energije internetnih strežnikov in iskalnikov. Na tem področju bi bilo treba razviti posebne rešitve in zlasti upoštevati eksponentno rast uporabe interneta pa tudi povečanje porabe energije, povezane s tehnološkim zblizevanjem. Prav tako je zelo pomembno, da se oceni prihrank energije, ki ga je mogoče doseči z uporabo tehnično standardizirane povezljive opreme, ki zmanjšuje obseg strojne opreme in izboljšuje njen izkoristek, kar je v skladu s cilji Direktive 2005/32/ES ⁽²⁾.

Potrošniki lahko pomembno prispevajo k tem prizadevanjem za varčevanje z energijo z ustrezno uporabo novih tehnologij; tudi v tem primeru omogoča razvoj računalniških programov in tehnologije hiter in enostaven dostop do informacij, ki jih potrebujejo za učinkovito uporabo opreme in izračun tako doseženega prihranka energije. Na primer tako, da so računalniki in periferne naprave vklopljeni strogo samo takrat, ko se uporabljajo; da se ne uporablja ohranjevalnikov zaslona ali pušča računalnikov v stanju nizke porabe; da se optimizira uporabo tiskalnikov itd. Na splošno se ocenjuje, da „prikrita poraba energije“, ki jo porabijo naprave v stanju pripravljenosti (glej zgoraj), lahko znaša do približno 12 % letnega računa za elektriko enega gospodinjstva, ki pa se lahko še poveča zaradi nepravilne uporabe tehnologije v kombinaciji z zastarelo opremo. Potreba po zamenjavi opreme seveda predstavlja precejšnje stroške za potrošnike, ki bi jih v določenih primerih morali pokriti s socialno pomočjo.

1.8 Ta prizadevanja bi morali dopolniti s potrjevanjem kakovosti ter točnimi in jasnimi informacijami na oznakah za uporabnike o energijski učinkovitosti določene opreme, njenem vplivu na okolje ali emisijah CO₂ itd., kar bi povečalo ozaveščenost splošne javnosti, usmerjalo povpraševanje ter spodbujalo učinkovito in trajnostno porabo energije. Morebitne izkušnje z IKT na področjih, kot so avdiovizualne naprave, elektronske komunikacije, elektroenergetski sektor in pametne stavbe ali razsvetljava, bi lahko uporabili pri ukrepih varčevanja z energijo na drugih ključnih področjih, kjer je Komisija začela s programi, npr. proizvodnja avtomobilov, predelovalna industrija, transport.

Odbor poziva Komisijo, naj sprejme aktivne ukrepe za zagotavljanje informacij potrošnikom, podjetjem, upravam itd. na podlagi kampanj ozaveščanja in z uporabo različnih medijev.

1.9 Komisija bi morala spodbujati tudi razvoj standardiziranih in zanesljivih kazalnikov za merjenje in vrednotenje energetskega prihranka, ki ga je mogoče doseči z uporabo IKT. S tem bi lahko ustavili širjenje goljufive in zavajajoče uporabe pojmov, kot sta „zelena“ ali „čista“ energija, kot izključno trženjske strategije brez prave podlage, ki bi omogočala prikaz in merljivost v smislu energetskega prihranka in zmanjšanja emisij. S pomočjo uvedbe tovrstnih kazalnikov bi lahko razjasnili, ali je ravnanje podjetja pošteno ali ne, zlasti pri oglaševanju, ki uporablja tovrstne trditve „eko-trženja“.

V času, ko na energetske trgu potekata privatizacija in liberalizacija, je pomembno, da se podjetja spodbuja k odločitvi, da vlagajo v varčevanje z energijo in trajnost, ter k obravnavanju tovrstnih naložb kot tržne priložnosti in stabilnega vira delovnih mest za kvalificirane delavce.

1.10 Odbor meni, da je treba okrepiti politične spodbude v EU, da bi zagotovili potrebne vire za dosego predlaganih ciljev v zvezi z varčevanjem z energijo, pri čemer bi obvezni ukrepi na področju opreme zapolnili vrzeli v nacionalnih načrtih. Ukrepi Skupnosti na tem področju, ki temeljijo na sprejetju direktive, bi dali dodano vrednost ukrepom držav članic, ne da bi pri tem vplivali na podporo Komisije za pripravo kodeksov dobre prakse na nacionalni ravni in izvedbo primerjalnih študij o energetski optimizaciji, kar bi zagotovilo spodbudo znotraj EU in spodbudilo podjetja k pripravi poročil o varčevanju z energijo.

⁽²⁾ UL L 191, 22.7.2005, str. 29.

2. Obrazložitev

2.1 Ozadje

2.1.1 Sporočilo Komisije je objavljeno v naslednjem kontekstu:

- voditelji držav in vlad so na pomladanskem zasedanju Evropskega sveta leta 2007 določili prednostne naloge, s čimer so opozorili na potrebo po obravnavanju podnebnih sprememb, po zadostni, varni in konkurenčni oskrbi z energijo ter zagotavljanju modela trajnostnega razvoja za 21. stoletje. Na istem srečanju je bilo doseženo soglasje o tem, da mora biti združena podnebna in energetska politika v ospredju političnega programa EU, ter da je treba določiti natančne in pravno zavezujoče cilje kot simbol odločenosti EU na tem področju. Komisija meni, da stalna rast evropskega gospodarstva, ki je bistvenega pomena za doseg polne zaposlenosti in družbene vključenosti, v prihodnosti ne sme biti odvisna od porabe energije. Informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) ⁽³⁾ imajo pomembno vlogo pri zmanjšanju energetske intenzivnosti in povečanju energijske učinkovitosti gospodarstva;
- Evropska komisija je 23. januarja 2008 sprejela paket ukrepov, ki dokazujejo, da so sprejeti cilji v zvezi s podnebnimi spremembami tehnično in gospodarsko izvedljivi ter da zagotavljajo enkratno gospodarsko priložnost za tisoče evropskih podjetij;
- evropski strateški načrt za energijsko tehnologijo in številni drugi ukrepi, ki jih je Komisija začela izvajati na različnih področjih, so namenjeni obvladovanju izzivov, povezanih s podnebnimi spremembami.

2.2 Splošna priporočila

2.2.1 Ob upoštevanju navedenega je namen obravnavanega sporočila spodbuditi odprto razpravo med zainteresiranimi stranmi na različnih izbranih področjih, kot so sam sektor IKT, elektroenergetski sektor, sektor pametnih stavb in pametne razsvetljave. To pomeni začetek procesa zbiranja informacij in analize pa tudi posvetovanja in partnerstva s čim večjim številom zainteresiranih strani: evropskimi institucijami (parlamentom, Odborom regij, Evropskim ekonomsko-socialnim odborom), državami članicami, industrijo, raziskovalnimi instituti in potrošniki. Ti imajo lahko pomembno vlogo pri uvajanju nove opreme in delov.

⁽³⁾ IKT se nanaša na mikro- in nanoelektronske komponente in sisteme pa tudi na prihodnje tehnologije, kot so fotonika, ki obljublajo veliko večjo računsko zmogljivost in porabijo samo del današnje energije, in svetle, lahko nastavljive energijsko učinkovite osvetljevalne aplikacije.

Komisija bi si morala bolj prizadevati za vključitev potrošnikov in uporabnikov v zasledovanje ciljev varčevanja z energijo z IKT, tako da sistemi ne bi bili le „pametno“ zasnovani v smislu varčevanja z energijo, ampak da bi jih uporabniki tudi „pametno“ uporabljali. Obstajajo različni postopki za praktično izvajanje tovrstnega vključevanja v procese raziskav, razvoja in inovacij, kot je evropska mreža živih laboratorijev, ki s pomočjo mehanskega opazovanja z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami sporočajo neposredne informacije o mnenjih, odnosih in praksi uporabnikov.

2.2.2 Sinergije in dogovori o dobrih praksah, do katerih bi lahko prišlo v tem procesu, se lahko uporabijo za spodbujanje pilotnih projektov s krepitvijo raziskav in tehnološkega razvoja. Zlasti na področju IKT bi raziskave o energijski učinkovitosti izvajali v okviru nacionalnih in regionalnih programov, Programa EU za konkurenčnost in inovacije ter operativnih programov, ki jih financira kohezijska politika. To bi podjetja spodbudilo, da ocenijo svoj vpliv na okolje in se na podlagi te analize odločijo za kombinacijo naprednih komunikacijskih mrež in obnovljivih virov energije, s katero bodo dosegli prihranek energije („negavati“).

2.2.3 EESO je o pomenu IKT za doseg strukturnih sprememb in njihovem pomembnem prispevku k inovacijam že izrazil svoje stališče, na primer v mnenjih o nanotehnologiji ⁽⁴⁾, biotehnologiji ⁽⁵⁾, raziskavah na področju zdravstva in zlasti v mnenju o informacijskih tehnologijah ⁽⁶⁾. Sedmi okvirni program obravnava ta vprašanja z močnim poudarkom na horizontalni ravni. V zvezi z ukrepi na področju raziskav in razvoja je z gospodarskega in okoljskega vidika nujno, da se za spodbujanje raziskav in inovacij uporabljajo najnovejša tehnologije in da se zanje nameni več sredstev Skupnosti ⁽⁷⁾.

2.3 Posebne ugotovitve

2.3.1 Komisija zlasti proučuje energetske sektor, ki sedaj doživlja korenite spremembe zaradi liberalizacije trga, povečanja števila lokalnih energetskih mrež, vključevanja obnovljivih virov energije, širjenja sproizvodnje in mikroproizvodnje (mikrozmrežja, virtualne elektrarne), skrajševanja dobavne verige med proizvodnjo in porabo energije, možnosti izravnave energije med porabniki in novih zahtev javnosti.

⁽⁴⁾ UL C 157, 28.6.2005, str. 22.

⁽⁵⁾ UL C 234, 30.9.2003, str. 13, UL C 61, 14.3.2003, str. 22, in UL C 94, 18.4.2002, str. 23.

⁽⁶⁾ UL C 302, 7.12.2004, str. 44.

⁽⁷⁾ UL C 65, 17.3.2006, str. 9: mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o sedmem okvirnem programu Evropske skupnosti za raziskave, tehnološki razvoj in predstavitvene dejavnosti (2007–2013); poročevalec: g. Wolf, soporočevalec: g. Pezzini.

2.3.1.1 Vprašanje nadgradnje električnega omrežja od proizvodnje do distribucije, med drugim z izboljšanjem učinkovitosti omrežja, da se prepreči izgubo energije, se obravnava v oceni nacionalnih akcijskih načrtov za energijsko učinkovitost, o kateri je EESO pripravil mnenje, na katerega se sklicujemo ⁽⁸⁾.

2.3.1.2 Komisija obravnava tudi možnosti energetskih prihrankov, ki jih omogočajo pametne stavbe, tako stanovanjske kot poslovne. V zvezi s tem so posebej omenjeni sistemi za upravljanje, merjenje in prikaz porabe za varčevanje z energijo v stavbah; njihova prednost je tudi v tem, da povečujejo ozaveščenost porabnikov o tovrstni porabi. Treba je upoštevati, da se več kot 40 % energije v Evropi porabi za stavbe.

2.3.1.3 Odbor meni ⁽⁹⁾, da je treba najti nove kulturne stimulacije in spodbude za izravnavo višjih stroškov in povečanje zanimanja za:

- projektne raziskave;
- revizijo metod gradnje;
- uporabo boljših materialov pri gradnji in
- nove strukturne rešitve.

2.3.1.4 EESO ponavlja ⁽¹⁰⁾, da je treba z vidika končnega potrošnika upoštevati ovire, ki preprečujejo spodbujanje in izvajanje energijske učinkovitosti v stavbah v Evropi: tehnične, gospodarske, finančne, pravne, upravne, birokratske, institucionalne, organizacijske ovire, ovire socialno-vedenjske narave ter ovire, povezane z nedoslednim pristopom (neravnovesje med ogrevanjem in klimatizacijo, neupoštevanje lokalnega podnebja).

Pametne stanovanjske stavbe prispevajo h kakovosti življenja, udobju in varnosti njihovih stanovalcev ter k nižjim gospodarskim stroškom in energetskim prihrankom. Povezljivost omogoča dostop do komunikacijskih storitev (sprejem, pretvorba in distribucija signalov radijskega in televizijskega oddajanja – prizemno, prek satelita, ADSL, kabla, električnega omrežja) pa tudi do drugih storitev, ki so izjemno učinkovite pri varčevanju z energijo: odkrivanje uhajanja plina in vode, prekomerna poraba električne energije zaradi okvar, avtomatsko upravljanje namakalnih naprav in prezračevanja.

Z vključitvijo tako aktivnih kot tudi pasivnih postopkov za izboljšanje ambientnih značilnosti stavb bi lahko zmanjšali porabo energije gospodinjstev za do 50 %, nekatere študije pa ugotavljajo, da bi z uporabo čistih virov energije v povezavi z mehanskimi sistemi nadzora ambienta dosegli do 70-odstotni prihranek.

⁽⁸⁾ Mnenje CESE 1513/2008 *Energetska učinkovitost – ocena nacionalnih akcijskih načrtov*, poročevalec: g. Iozia.

⁽⁹⁾ Glej mnenje CESE sprejeto na plenarnem zasedanju 14. februarja 2008: o *energetski učinkovitosti stavb – prispevku končnih uporabnikov* (raziskovalno mnenje); poročevalec: g. Pezzini.

⁽¹⁰⁾ UL C 162, 25.6.2008, str. 62, točka 1.11.

2.3.2 Napredek na področju pametne razsvetljave – v stavbah, zunaj stavb in cestne razsvetljave – omogoča uporabo svetlobnih virov, ki se elektronsko prilagajajo okolju in potrebam po razsvetljavi. Tehnologije, kot so svetleče diode (LED) ali novejšee organske svetleče diode (OLED), so že na trgu in nudijo precejšnje možnosti prihranka energije. Razsvetljava predstavlja približno petino svetovne porabe električne energije.

2.3.2.1 EESO podpira širjenje in spodbujanje prostovoljnih sporazumov o sprejetju vse pametnejše energijsko učinkovite razsvetljave za vse notranje in zunanje javne površine.

2.3.2.2 Spodbujanje „zelenih javnih naročil“ na področju IKT z namenom doseči nevtralnost glede emisij CO₂ v tem sektorju z uvedbo prostovoljnih sporazumov o pilotnih projektih bi lahko bil eden izmed načinov za usmerjanje in preizkušanje strukturnih sprememb.

Komisija bi morala pomagati zagotavljati, da podjetja, ki vlagajo v zmanjševanje svojega okoljskega vpliva, uživajo naklonjenost potrošnikov in imajo nižje stroške zaradi prihranka energije. Seveda bi si morala podjetja v okviru svojega okoljskega upravljanja prizadevati za ustrezno recikliranje elektronskih delov, odpadkov in presežkov. Recikliranje bi bilo treba upoštevati že pri sami proizvodnji opreme, tako da bi bilo velik delež materialov in delov mogoče znova uporabiti. Zaradi pomena tega vprašanja EESO pripravlja mnenje na lastno pobudo na to temo, v katerem bo podal stališča o ravnanju z odpadno električno in elektronsko opremo.

2.3.2.3 EESO je že predlagal spodbujanje **zelenih javnih naročil** ⁽¹¹⁾ z naslednjimi ukrepi: opredelitev tehničnih lastnosti „zelenih“ izdelkov, začenši s tistimi, ki imajo najboljši vpliv na okolje; vključevanje stroškov življenjskega cikla izdelka ali storitve v njihove specifikacije; objava ustrezne podatkovne baze na internetu; posodobitev direktiv ES o javnih naročilih z vnosom sklicev na standarde, sisteme za okoljsko upravljanje, ekološke oznake in ekološko zasnovo; ter objava nacionalnih akcijskih načrtov za sprejetje zelenih naročil. To podporo je treba zlasti usmeriti na sektor MSP zaradi njegovega pomena na področju proizvodnje in zaposlovanja, kar je v skladu s prizadevanji Komisije za podporo tovrstnih podjetij.

⁽¹¹⁾ UL C 224, 30.8.2008, str. 1 mnenje o okolju prijazni proizvodnji; poročevalka: ga. Darmanin.

2.3.3 IKT lahko prispevajo k zmanjšanju učinkov podnebnih sprememb ⁽¹²⁾, ker izdelki in storitve IKT lahko pomagajo nadomestiti blago in zmanjšajo obseg potovanj (npr. s spodbujanjem uporabe sistemov za videokonference). Prav tako je mogoče bistveno zmanjšati porabo primarne energije in s tem emisije CO₂, na primer z uvedbo novih oblik dela (npr. delo na daljavo), izdajanjem elektronskih računov, učenjem na daljavo ali uporabo spletnih obrazcev.

2.3.3.1 Za podjetja je zagotavljanje rešitev IKT za storitve, ki pripomorejo k večji učinkovitosti drugih sektorjev, lahko nov vir prihodka. Te storitve so npr.:

- spodbujanje ugotavljanja in izkoriščanja možnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov;
- izdelava seznamov možnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za podjetja ali sektorje;
- spodbujanje razvoja projektov energijske učinkovitosti v podjetjih;
- ugotavljanje možnosti za zmanjšanje emisij v storitvenem sektorju;

- upoštevanje vidika stroškov in koristi v zvezi z emisijami toplogrednih plinov kot kazalnika pri ocenjevanju novih projektov.

2.3.3.2 Za podjetja v sektorju IKT bi bila lahko koristna vzpostavitev „pisarn za podnebne spremembe“, ki bi lahko:

- povečale uporabo obnovljive energije ali presežka energije;
- zagotavljale, da so procesi v skladu z energetske politiko podjetja in izboljšujejo energijsko učinkovitost procesov;
- ugotavljale najboljše ukrepe, ki se že izvajajo v različnih procesih, in jih spodbujale v prihodnosti;
- določale cilje za zmanjšanje emisij CO₂;
- si prizadevale za akreditacijo sistemov upravljanja z energijo pri zunanji organizaciji;
- izvajale energetske ocene in ugotavljale področja, kjer je poraba najvišja.

V Bruslju, 4. decembra 2008

Predsednik Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Generalni sekretar Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Martin WESTLAKE

⁽¹²⁾ Zveza International Telecommunication Union (ITU) ugotavlja, da bi ta sektor lahko prispeval k zmanjšanju emisij CO₂ v sorodnih sektorjih za več kot 48,4 milijone ton, če bi uvedli ustrezne rešitve na podlagi telekomunikacij (zdravje, mobilnost v mestih, javna uprava itd.).